

LBRIS

We know
books

BENEDICT ROCH

**MIRACOLELE
DUMNEZEI ESTI
SUNT VALIDATE ACTUALMÎNTE
DE ȘTIINȚĂ**

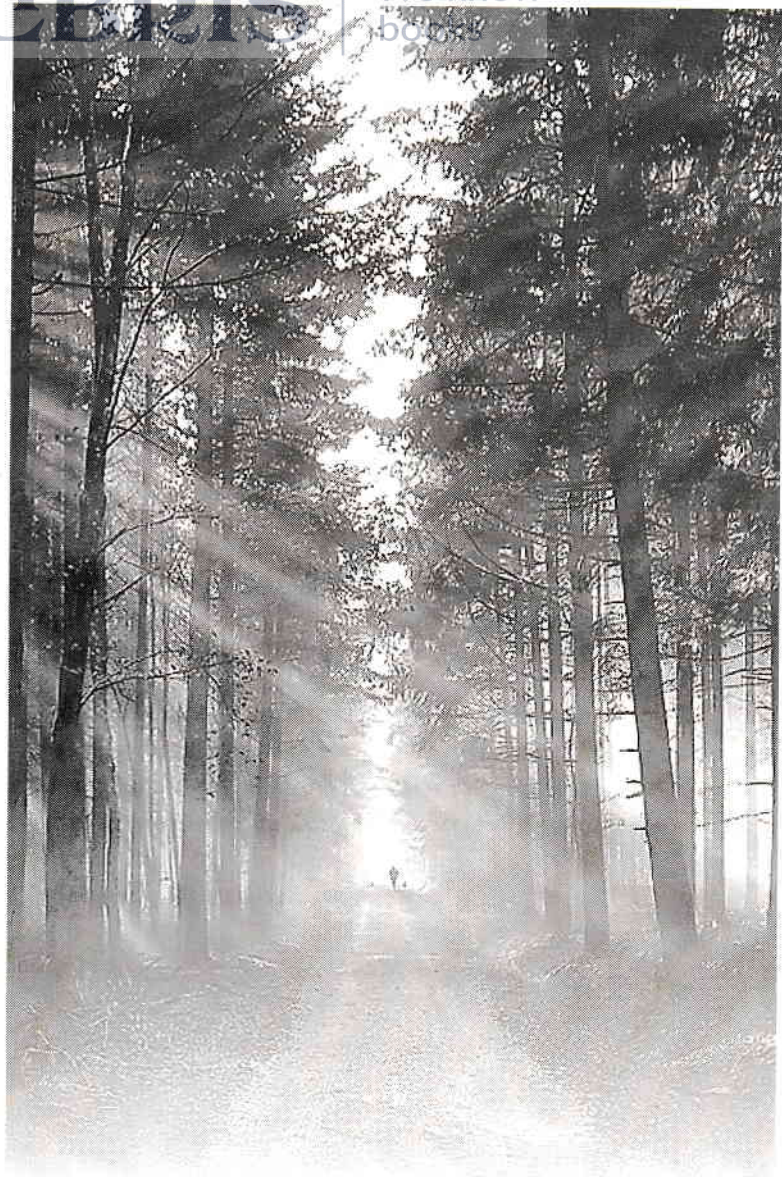
EDITURA
soma
București 2024

Cuprius

<i>Introducere</i>	2
<i>Un giulgiu ieșit din comun</i>	30
<i>Când crinul pierdut înflorește din nou</i>	82
<i>Frumoasa Fecioară a Mexicului, Maica Domnului din Guadalupe</i>	129
<i>Mărturii despre tilmă, scrise sau transmise verbal</i>	141
<i>Un izvor miraculos</i>	197
<i>Dansul Soarelui</i>	245
<i>Iosif de Cupertino și misterul levitației</i>	292
<i>Sfântul Policarp</i>	310
<i>De la Francesco la Pio, un traseu ieșit din comun</i>	316
<i>Mistica de la Paravati</i>	359
<i>Lacrimi în țara Soarelui-Răsare</i>	389
<i>Balayoghi</i>	402
<i>Universul...</i>	441
<i>Concluzie</i>	484
<i>Glosar</i>	488

LEPPIS

We know
both

INTRODUCERE

De-a lungul istoriei omenirii s-au manifestat fenomene considerate supranaturale, ieșite din comun și în unele cazuri, miraculoase, fenomene care sfidează rațiunea obișnuită și probabilitatea. Astfel de evenimente care încalcă legile cunoscute ale naturii depășind domeniul de înțelegere uman obișnuit generează reverberații profunde în sufletul oamenilor, căci miraculosul corespunde nevoii umane foarte profunde de a nu se limita la aparență, de a depăși raționalismul - ale cărui defecte și limite le-a evidențiat știința - de a primi invizibilul, supranaturalul. Astfel s-au născut întrebări fundamentale în ceea ce privește omul și Universul la care de-a lungul secolelor știința și filosofia nu au reușit să răspundă într-un mod pertinent. Metafizica însă ne ajută să ne îndreptăm către adevăr revelându-ne misterul conținut în tot ceea ce este supranatural. Iar în epoca noastră care se dorește a fi modernă și carteziană, numeroase fenomene paranormale nu au putut fi explicate, rezistând filtrului progresului științific. Cu cât cunoașterea prin intermediul științei avansează mai mult, însăși descoperirile ei devin inexplicabile prin intermediul rațiunii. Cu cât facem mai multe descoperiri, fenomenele neexplicabile prin știința clasică de devin mai numeroase și mai misterioase, tinzând iremediabil către explicații pe care mulți le consideră iraționale, dar care confirmă unele afirmații făcute de înțelepții sistemelor spirituale autentice străvechi.

Sfântul Augustin, recunoscut ca fiind unul dintre cei mai mari filosofi și teologi din istorie, convertit la creștinism, ne spune: *„Crede și vei înțelege; credința precedă, cunoașterea urmează.”* Dar putem să ne amintim și de sfântul Toma, apostolul lui Hristos, care în fața miracolului Învierii, a avut o abordare materialistă, rațională, îndoindu-se: *„Dacă nu voi vedea, în mâinile Lui semnul cuielor, și dacă nu voi pune degetul meu în semnul cuielor, și dacă nu voi pune mâna mea în coasta Lui, nu voi crede!”* Conform istoriei / textelor sacre creștine, Iisus i-a apărut curând după aceea, spunându-i, drept răspuns la cererea sa să-și pună degetul pe rănile sale, încheind cu celebra frază: *„Pentru că M-ai văzut,*

ai crezut. Fericiți cei ce n-au văzut și au crezut!". Atitudinea diferită a acestor doi mari sfinți reprezintă sentimentele noastre dihotomice în fața miracolelor. Unii adoptă poziția credinței absolute. Ei cred din prima clipă iar rațiunea urmează. Pentru alții, însă, dovada materială, garanția științifică sau pur și simplu necesitatea de a „vedea” sunt necesare în vederea acceptării.

Există atunci o poziție mai corectă decât alta? Din perspectiva Bisericii, răspunsul este nu. Toate pozițiile sunt corecte. Biserica se înscrie în acea abordare a credinței care duce la plenitudine crezând fără să vadă, așa cum ne îndeamnă Iisus Hristos, dar este totodată deschisă în ceea ce privește abordarea rațională a manifestărilor dumnezeiești sau naturale. Chiar au existat și există savanți în sânul ei.

Accademia dei Lincei

Contrar opiniei preconcepute răspândite, Biserica a asociat încă de la începuturile sale credința și rațiunea. Sau am putea spune credința și știința. Prima academie de științe care a fost creată în lume, *Accademia dei Lincei*, a fost fondată la inițiativa Vaticanului în 1608. Numeroși oameni de știință credincioși (precum Galilei sau Copernic) sau atei (precum renumitul Stephen Hawking) au fost membri ai acestei academii. Această instituție nobilă există în continuare, chiar dacă

denumirea ei este diferită, ea devenind Academia pontificală a științelor. Între anii 1951 și 1966² președintele ei a fost Georges Lemaître, preot catolic și fizician de renume, părintele Teoriei Big-Bang-ului, cel care a emis ipoteza atomului primordial pentru a explica expansiunea Universului, provocând în secolul al XX-lea cea mai mare revoluție în cosmologie. Dat fiind că pentru Biserică și pentru credincioși, Universul, natura, au o esență dumnezeiască, ele reflectă planul lui Dumnezeu³. Nimic

2 Președintele actual este Joachim von Braun, om de știință agricol, director al Centrului pentru Dezvoltarea Cercetărilor la universitatea din Bonn. – n. tr.

3 Subliniat în mod deosebit în cadrul Conciliului de la Vatican I.

nu se opune unei interpretări științifice a faptelor, chiar dacă Biserica ne învață că este firesc ca o parte din mister să rămână ascuns pentru privirea omului obișnuit și că putem avea credință chiar și fără să atingem rănilor lui Hristos.

Totuși, în fața unui fenomen inexplicabil, total improbabil, rămânem uimiți, și căutăm să înțelegem ce se află în spatele a ceea ce se petrece. Dacă un eveniment ne apare ca fiind supranatural, utilizăm în acest caz apelativele minune sau miracol. Din punct de vedere etimologic, cuvântul miracol provine din latinescul *miraculum*, derivat din *mirus* care în traducere românească înseamnă uimitor, minunat, extraordinar, curios, ciudat.

Termenul minune este conex cu latinescul *mirabili* care înseamnă în traducere românească admirabil, uimitor, minunat. Atunci când este privită dintr-un anumit punct de vedere, minunea poate fi considerată ca ceva dumnezeiesc, supranatural și inexplicabil.

Minunea poate fi definită ca o excepție față de legile universale ale naturii, care este atribuită intervenției directe a lui Dumnezeu Tatăl, mai ales datorită faptului că ea este cel mai adesea inexplicabilă pentru înțelegerea umană obișnuită. Minunea dumnezeiască este o misterioasă intervenție dumnezeiască, supranaturală, în Lumea materială, care totodată prilejuiește pentru ființa umană, ce este capabilă să discearnă, descoperirea Omniprezenței și a Omnipotenței lui Dumnezeu Tatăl. Minunea dumnezeiască nu este un eveniment ce constituie rezultatul unei combinații oarecare a forțelor tainice ale naturii, ci ea este cel mai adesea ceva uluitor care își are originea într-o misterioasă decizie dumnezeiască. În Biblie, toate aceste minuni dumnezeiești sunt denumite „semne”, „fapte mărețe”, „miracole”, „puteri”.

Dat fiind faptul că încă de la origini omul a fost creat după chipul și asemănarea lui Dumnezeu; fiecare ființă umană care este capabilă să înțeleagă așa cum se cuvine acest aspect își poate da seama că atunci când ea crede cu o credință de nezdruccinat în Atotputernicul Dumnezeu ce este Creatorul Cerului și al Pământului și care totodată este stăpânul Macrocosmosului, admite în mod necesar că atunci când îi imploră, fiind plină

de credință și umilință, ajutorul lui Dumnezeu Tatăl, în și prin intermediul ființei sale este cu putință să se înfăptuiască multe miracole (minuni dumnezeiești). Această posibilitate extraordinară se bazează pe Legământul suprem pe care Dumnezeu Tatăl l-a realizat cu omul. Acest Legământ fundamental al lui Dumnezeu le-a fost revelat oamenilor de către Iisus prin cuvinte simple și pline de înțelepciune: „*Cere, plin de umilință și credință, tot ceea ce este bun, și ți se va da.*”

Astfel de minuni dumnezeiești sau miracole, care se înfăptuiesc întotdeauna cu ajutorul lui Dumnezeu, în și prin ființa omului care cere (ceea ce este bun), se împlinesc fie prin felurite excepții care apar în cadrul legilor universale care stăpânesc ordinea naturală (deoarece Dumnezeu Tatăl este cel care le-a stabilit), fie acestea (minunile) se produc într-un mod natural, prin alegerea modului și a momentului în care manifestarea legilor tainice ale naturii produce în mod exact efectul „miraculos” ce este înscris în intenția misterioasă și în planurile eternei înțelepciuni a lui Dumnezeu Tatăl. Această posibilitate fundamentală este subliniată chiar de învățătura lui Iisus, care la un moment dat afirmă în mod semnificativ că și alte ființe umane vor putea ulterior să realizeze (cu ajutorul lui Dumnezeu Tatăl) chiar mai multe minuni dumnezeiești și miracole decât a înfăptuit El (Iisus) atunci când a trăit pe Pământ. Iată cuvintele dumnezeiesc inspirate ale lui Iisus: „*Acela care crede în Mine va face și el de asemenea faptele pe care Eu le-am făcut.*” (Ioan 14,12). O alta afirmație semnificativă a lui Iisus este următoarea: „*Aproape totul este cu putință pentru acela care are o credință mare și de nezdruncinat în Dumnezeu*” (Marcu 9, 23).

Aceia care sunt capabili să înțeleagă așa cum se cuvine aceste revelații ale Sale, își pot da astfel seama că fiecare ființă umană „care are credință cât un bob de muștar”, devine în felul acesta capabilă (cu ajutorul lui Dumnezeu Tatăl), să realizeze o mulțime de minuni dumnezeiești sau miracole ce vor fi făptuite în și prin ființa sa cu ajutorul lui Dumnezeu Tatăl. Fiind pe deplin convingși de realitatea acestor revelații, ne putem da seama că fiecare ființă umană „care are credință cât un bob de muștar”, devine în felul acesta

capabilă (cu ajutorul lui Dumnezeu Tatăl), să realizeze o mulțime de minuni dumnezeiești sau miracole ce vor fi înfăptuite în și prin ființa sa cu ajutorul lui Dumnezeu Tatăl.

Fiind pe deplin convinși de realitatea acestor revelații, ne putem da seama că fiecare ființă umană care are o credință de nezdruncinat în Dumnezeu Tatăl și care Îl iubește, poate astfel să se transforme în mod gradat și să devină un Fiu al Său. O astfel de ființă umană poate apoi să realizeze cu ajutorul lui Dumnezeu Tatăl felurite minuni dumnezeiești sau miracole. Pentru aceia care simt în sufletul lor chemarea de a urma calea cea minunată care conduce către revelarea Adevărului Ultim Dumnezeiesc reamintirea acestei promisiuni fundamentale pe care a făcut-o Iisus are o foarte mare importanță. De altfel, în acest context merită să ne amintim cea ce este scris în Biblie: „*Pentru Dumnezeu, nimic nu este imposibil.*”

Pentru cei înțelepți, care deja au ajuns să cunoască Adevărul Ultim Dumnezeiesc, totul este miracol în acest Macrocosmos atât de minunat alcătuit și organizat, care nu poate să fie rezultatul unui hazard. În eternul prezent, unde se proiectează destinul tuturor ființelor umane și al tuturor popoarelor, nu se poate vorbi niciodată despre un așa-zis hazard care apare la un moment dat, ci se poate vorbi numai despre acțiunea Providenței Dumnezeiești, care anulează eventual – este adevărat, fără niciun fel de surpriză pentru Omnisciența Dumnezeiască – manifestarea libertății umane (ce este un dar care provine și el tot de la Dumnezeu), în cazul în care ființa umană se folosește de această libertate pentru a face rău.

Sfântul Augustin

Dat fiind faptul că Dumnezeu Tatăl este omnipotent și se află pretutindeni, deoarece totul există și subzistă prin intermediul bunăvoinței Sale, absolut totul – fără excepție – evoluează, se mișcă sau acționează sub controlul Său suveran. Știind aceasta e bine să nu privim cu neîncredere faptul că unii înțelepți sau sfinți care au fost inspirați au auzit de exemplu „vocea lui Dumnezeu Tatăl” în bubuitul tunetului și al apelor. Alții însă au putut să perceapă într-un mod tainic, întocmai precum regele David, semnul lui Dumnezeu care se manifestă printre frunze.

În Noul Testament, care a fost transcris în limba greacă, pentru a defini minunile dumnezeiești sunt utilizate trei cuvinte distincte:

1) *dynamis* – acțiune extraordinară ce este înfăptuită de o ființă umană deținătoare a unei mari puteri;

2) *semeion* – semn dumnezeiesc care adeseori poate să treacă drept neînsemnat, dar care poate să anunțe cu anticipație ceea ce va urma să se petreacă în viitor sau care îl evidențiază într-un mod tainic, numai pentru acela care este capabil (pregătit) să discearnă, pe Dumnezeu; care acționează într-un anume fel în această lume.

3) *teras* – minune dumnezeiască care iese cu totul din cursul obișnuit al fenomenelor. Cel mai adesea minunea dumnezeiască pare chiar să contravină legilor naturale care sunt cunoscute de om. Minunea dumnezeiască evidențiază amploarea cu totul extraordinară a puterii dumnezeiești într-un anume mod care ne face să ne dăm seama că în realitate Dumnezeu este grandios și uluitor.

Minunile dumnezeiești pot fi privite în mod indirect ca fiind o demonstrație a Omnipotenței Voinței lui Dumnezeu, care nu implică o violare a legilor naturale. Privind într-un sens mai restrâns, putem spune că nu poate fi considerată minune dumnezeiască orice fapt sau eveniment care este datorat unor cauze supranaturale sau unor potriviri cu totul extraordinare care sunt tocmai de aceea numite uneori situații providențiale. Din perspectiva biblică se poate spune că întreaga natură și întregul Univers fizic se află fără încetare sub controlul absolut al lui Dumnezeu și nici nu poate fi vorba de un univers pur material ce este guvernat de niște legi imuabile.

Am putea spune că esența unei minuni dumnezeiești nu este caracterul său supranatural, ci faptul că ea constituie o dovadă cât se poate de clară și chiar frapantă a Atotputerniciei lui Dumnezeu și a libertății cu care El Își duce întotdeauna la îndeplinire planurile Sale misterioase. Mai ales pentru ființele umane care cred cu o credință mare și de nezdruccinat în existența unui Dumnezeu viu, atotputernic și adevărat, posibilitatea săvârșirii unor minuni dumnezeiești nu implică nicio umbră de îndoială:

Urmărind acum să realizăm o necesară sinteză referitoare la minunile dumnezeiești, am putea spune că o minune dumnezeiască este:

1. Un semn misterios care vine de la Dumnezeu;

2. Ceva cu totul nemaipomenit care stârnește uimirea tuturor oamenilor și tocmai de aceea poate fi considerat un miracol;

3. O dovadă a Atotputerniciei dumnezeiești, o acțiune sau un fenomen ce este plin de o mare putere dumnezeiască.

Este esențial să ne dăm seama că și în epoca actuală este fără îndoială posibilă săvârșirea unor minuni dumnezeiești. Mai ales în cazul aceluia care ajung să cunoască Adevărul Ultim Dumnezeiesc și care acționează la unison cu Voința lui Dumnezeu este cu ușurință posibil ca ei să realizeze felurite minuni dumnezeiești datorită ajutorului care le este oferit de Dumnezeu Tatăl. Condiția care este esențială pentru fiecare ființă umană ce ajunge să cunoască Adevărul Ultim Dumnezeiesc ca ea să poată să săvârșască unele minuni dumnezeiești cu ajutorul lui Dumnezeu este ca ea „să aibă o credință fermă și de nezdruccinat care să fie de mărimea unei semințe de muștar”.

Această credință fermă și de nezdruccinat în Dumnezeu despre care se spune, deloc întâmplător, că este de mărimea unei semințe de muștar, este întotdeauna o condiție esențială pentru ființa umană care aspiră să săvârșască minuni dumnezeiești și la aceasta se mai adaugă cunoașterea Adevărului Ultim Dumnezeiesc, precum și starea de puritate și umilință. În cazul unei astfel de ființe umane, tot ceea ce ea cere bun, având o

LIBRIS

We know
books

suficient de mare credință, puritate și umilință, i se va dăruia cu ajutorul lui Dumnezeu Tatăl. Prin urmare, se poate spune că mai ales prin astfel de ființe umane care au o credință de nezdruncinat în Dumnezeu, ce este dublată de o mare puritate și umilință, Dumnezeu Tatăl poate face o mulțime de minuni dumnezeiești.

Între prefăcătorii și minuni sau miracole, doar credința permite să se recunoască pe sine. Cu o doză solidă de bun simț și cu ajutorul unei științe care a redefinit realitatea.

Dar noțiunile de minune/miracol nu pot fi un concept științific. Nimeni, de fapt, nu știe toate legile naturale. Și nimeni nu știe dacă, prin posibilitățile acestora, o forță atotputernică nu poate interveni în mod natural.

Nu există miracole fără existența conștientă sau inconștientă a unui dialog cu Dumnezeu. Fie că este intim, discret sau spectaculos, miracolul există doar în și prin credința pe care o punem în el.

Filosoful Leibniz rezumă în felul următor semnificația miracolului: *„Dumnezeu înfăptuiește un miracol atunci când realizează ceva ce depășește puterile pe care le-a dat creaturilor”*⁴. În ceea ce privește Conferința episcopilor din Franța, ea oferă următoarea definiție: *„Fapt extraordinar și care trezește admirația în afara cursului obișnuit al evenimentelor. Manifestare a puterii și a intervenției lui Dumnezeu care își revelează prezența și libertatea pe care le manifestă pentru a-și împlini planurile. Biblia descrie miracolele în sensul de putere (Exodul 9, 16), minuni (Romani 1, 19-20), vindecare (Ioan 9, 1-41) și semne (Ioan 3,2). Miracolul nu este un scop în sine, el ne îndreaptă privirile spre*

Gottfried Wilhelm Leibniz

4 Corespondența cu Arnauld, scrisoarea XX.

un nivel mai înalt, dezvăluindu-ne prezența imediată a lui Dumnezeu. Miracolul nu poate fi explicat din punct de vedere științific⁵."

Este util să înțelegem mai bine noțiunea de miracol, care nu e cazul să fie confundat cu un eveniment extraordinar, uimitor. Dacă, de exemplu, o echipă de rugby amatoare și necunoscută ar bate într-un mod magistral echipa națională a Noii Zeelande (echipa faimoasă și reductabilă All Blacks), presa sportivă ar putea scrie: „*Un miracol!*”, ceea ce în realitate nu ar fi decât o performanță tehnică, un fenomen sportiv, pentru care ar fi ușor de găsit diverse explicații. Dar în fața vindecării spontane a unei persoane bolnave aflate în fază terminală, a cărei redobândiri a sănătății ar fi validată de rezultatele a numeroase analize medicale, care nu are nicio explicație logică sau în fața unei statui din lemn care sângerează, iar compoziția chimică a aceluia sângelui este confirmat ca fiind de natură umană în urma analizelor de laborator, atunci da, putem vorbi despre manifestarea unui miracol. Desigur, unii se vor grăbi să ofere o explicație, chiar în absența unor cunoștințe științifice. Ceea ce în unele cazuri ar putea fi adevărat. Dar ar putea fi la fel de bine un argument greșit, al cărui singur scop ar fi să închidă discuția legată de ideea unei intervenții superioare, potențial dumnezeiești.

Miracolele nu se limitează la vindecări inexplicabile. Există și alte fenomene miraculoase care sunt mai tulburătoare și, fără îndoială, mai semnificative. Această carte, examinându-le, a vrut să lărgescă noțiunea de miracol, să arate că între vizibil și invizibil nu există graniță.

Existența noastră este marcată de semne mai mult sau mai puțin aparente care să ne arate calea. Depinde de noi să fim vigilenți în a înțelege semnificația lor și a le urmări pentru a accesa Lumina.

Teoriile științifice ale cercetătorilor noștri se emit doar după ce au fost supuse cu succes la experimente, chiar dacă înseamnă a fi corectate și ajustate pe măsură ce cunoștințele noastre progesează. Unele teorii pe care sistemele spirituale autentice le-au emis cu mii de ani în urmă au fost confirmate de unii fizicieni moderni.

5 <https://Eglise.catholique.fr/glossaire/miracle/>

LRDIS | We know

Totuși, știința pare să fi renunțat să dea sens existenței lumii, propriei noastre existențe. Știința descrie o apariție a realității. Spiritualitatea, religiile oferă ceea ce știința nu ne poate da: un sens vieții noastre.

Cu toate acestea, în lumea de azi este foarte puternică impresia că știința este cea care cunoaște realitatea. Ceea ce echivalează cu a nu mai crede în posibila existență a altor nivele ale realității decât cel pe care îl cunoaștem prin simțuri, extins prin toate dispozitivele pe care geniul uman a fost capabil să le construiască.

Dar realitatea, în limitele înguste ale acestei lumi materiale efemere, nu are sens. Sensul poate fi găsit doar trecând dincolo de acestea, plasând existența noastră într-un tot mult mai mare, la un nivel la care știința nu poate ajunge.

Spiritualitatea, religiile presupun alte grade de realitate. Ele pot fi localizate înainte de apariția stării actuale a acestei lumi, sau după. Ele pot exista, de asemenea, paralel cu lumea pe care o experimentăm și o înțelegem prin simțurile noastre și chiar uneori interferează cu ea. Acest univers nu este o chestiune de cunoaștere științifică, ci de credință, de o transcendență totală a ființei noastre.

Afirmând clar și explicit că aceste nivele de realitate există, Biserica ar arăta în mod clar că credința diferă de raționalismul îngust rezultat din „științismul” secolului XX, care acum este mult depășit.

Există o reticență, uneori chiar o respingere a miraculosului de către mulți oameni de știință și ceea ce poate părea uimitor chiar și de către unii reprezentanți ai clerului.

Din punct de vedere teologic, miracolele nu constituie o dovadă, o rațiune, un motiv de a avea credință. Ele sunt văzute ca semne, nu ca dovezi. Ceea ce explică de asemenea, prudența foarte mare a Bisericii catolice în fața acestor fenomene. Într-adevăr, ea consideră că revelația mesajului dumnezeiesc a luat sfârșit odată cu moartea ultimului apostol (spre sfârșitul secolului întâi). Chiar dacă, Biserica recunoaște, desigur, intervențiile de natură dumnezeiască în cursul istoriei omenești trecute și

contemporane, revelația dumnezeiască a fost înfăptuită. Biserica nu are nevoie de miracole pentru a propovădui. Această atitudine a fost adoptată încă de la sfârșitul Antichității, fiind răspândită intenționat ideea că Biserica se sprijină pe incultura poporului, folosindu-se de ea în avantajul ei. În realitate, este invers, clericii fac tot posibilul ca să instruiască populația, făcând-o să renunțe la tentațiile magiei nefaste către care unii au tendința să se orienteze. În fața descrierii unor evenimente fantastice, preoții aduc rațiunea și, bineînțeles, credința.

În mod paradoxal, Biserica este adeseori prima care dă înapoi în fața miracolelor. La fel și în ceea ce privește relicvele, cu care este conștientă că s-a făcut trafic de-a lungul istoriei. Relicvele false nu au fost rare în decursul istoriei, în schimb cele autentice da! Aceasta se explică prin faptul că o relicvă importantă aducea glorie și avere orașului care o deținea. Astfel, una dintre cele mai celebre relicve, și anume giulgiul lui Hristos, a fost denunțată ca fiind falsă, în cursul secolului al XIV-lea de către episcopul din Troyes, oraș învecinat cu Lirey care deținea așa-zisa relicvă. Oare giulgiul mortuar era într-adevăr fals? În realitate, episcopul în chestiune nu știa nimic și mai ales nu dispunea de mijloacele necesare pentru a rezolva această problemă, dar ceea ce este sigur este că giulgiul, care ajunsese într-un oraș învecinat cu parohia sa, punea în umbră orașul Troyes.

Oricum ar fi, sunt foarte numeroase exemplele care acoperă cei două mii de ani de istorie creștină, în care păstrătorii credinței s-au dovedit extrem de prudenți, chiar critici, față de orice formă de manifestări supranaturale. Este necesară o anumită precauție atunci când este vorba de o intervenție care ar putea avea o natură demoniacă, la fel și cercetarea unor răspunsuri științifice care se bazează pe o îndoială:

